

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 13. новембар 2014. године

Предмети бр. 144/09, 158/09, 209/09, 210/09, 258/09 и 276/09

Љиљана МИТРОВИЋ, Данијела КРСТИЋ, Слободанка КРСТИЋ, Снежана СИМОНОВИЋ и Јеремија ШУЉИНИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 13. новембра 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба гђе Снежане Симоновић (бр. 258/09) уложена је 6. априла 2009. године. Жалбе гђе Љиљане Митровић (предмет бр. 144/09) и гђе Слободанке Крстић (предмети бр. 209/09 и 210/09) уложене су 7. априла 2009. године. Жалба гђе Данијеле Крстић (предмет бр. 158/09) уложена је 13. априла 2009. године. Жалба г. Јеремије Шуљинића

(бр. 276/09) уложена је 24. априла 2009. године. Сви предмети су уписани 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009. и 6. октобра 2010. године, Комисија је затражила додатне информације од гђе Слободанке Крстић у вези са предметима бр. 209/09 и 210/09. Није примљен никакав одговор.
3. Дана 23. децембра 2009. и 24. новембра 2010. године, Комисија је од г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09) затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.
4. Дана 13. јануара 2010. године, Комисија је затражила додатне информације од гђе Слободанке Крстић и гђе Љиљане Митровић у предметима бр. 144/09 и 159/09. Није примљен никакав одговор.
5. Дана 9. септембра 2010. године, Комисија је одлучила да споји жалбе гђе Љиљане Митровић (предмет бр. 144/09), гђе Данијеле Крстић (предмет бр. 158/09) и гђе Слободанке Крстић (предмети бр. 209/09 и 210/09), сходно правилу 20 Пословника Комисије.
6. Дана 2. новембра 2010. године, жалба гђе Снежане Симоновић (бр. 258/09) прослеђена је СПГС-у¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на њену прихватљивост.
7. Дана 5. априла 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
8. Дана 2. фебруара 2012. године, жалба г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09) прослеђена је СПГС-у, како би се добиле примедбе УНМИК-а на њену прихватљивост.
9. Дана 2. марта 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
10. Дана 19. априла 2012. године, Комисија је СПГС-у проследила спојене жалбе гђе Љиљане Митровић (предмет бр. 144/09), гђе Данијеле Крстић (предмет бр. 158/09) и гђе Слободанке Крстић (предмети бр. 209/09 и 210/09), како би се добиле примедбе УНМИК-а на њихову прихватљивост.
11. Дана 10. маја 2012. године, Комисија је прогласила жалбу гђе Снежане Симоновић (бр. 258/09) прихватљивом.
12. Дана 11. маја 2012. године, Комисија је прогласила жалбу г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09) прихватљивом.
13. Дана 17. маја 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку о прихватљивости жалбе г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09) СПГС-у и затражила је УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

14. Након што је Комисија послала упите, 4. октобра 2012. године, УНМИК је затражио од Одељења за архивске послове и регистратурски материјал у седишту Уједињених нација (УН) у Њујорку да пронађе и врати УНМИК-у одређени број истражних списа у вези са жалбама уложеним ХРАП-у.
15. Дана 14. децембра 2012. године, УНМИК-у су достављени тражени истражни списи из седишта УН-а у Њујорку. Дана 17. децембра 2012. године, УНМИК је доставио Комисији ова документа, укључујући нека документа која се односе на жалбу г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09).
16. Дана 7. марта 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор у вези са меритумом жалбе г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09).
17. Дана 13. марта 2014. године, Комисија је одлучила да споји жалбу гђе Снежане Симоновић (бр. 258/09) са спојеним предметом *Митровић и остали* (предмети бр. 144/09, 158/09, 209/09 и 210/09), сходно правилу 20 Пословника Комисије.
18. Дана 17. марта 2014. године, Комисија је проследила СПГС-у своју одлуку о спајању од 13. марта 2014. године и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум пет спојених жалби.
19. Дана 9. априла 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор, заједно са копијама доступних истражних докумената који се односе на предмет.
20. Дана 22. априла 2014. године, Комисија је одлучила да споји жалбу г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09) са већ спојеним предметом *Митровић и остали* (предмети бр. 144/09, 158/09, 209/09, 210/09 и 258/09), сходно правилу 20 Пословника Комисије.
21. Дана 23. априла 2014. године, Комисија је проследила СПГС-у своју одлуку о спајању од 22. априла 2014. године и затражила додатне УНМИК-ове примедбе на меритум шест спојених жалби.
22. Дана 2. јуна 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање истражних списа у вези са предметима може сматрати коначним.
23. Дана 6. јуна 2014. године, УНМИК је доставио свој одговор.
24. Дана 3. јула 2014. године, Комисија је затражила од УНМИК-а да достави додатне информације везане за жалбу гђе Снежане Симоновић (предмет бр. 258/09).
25. Дана 16. јула 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор у вези са меритумом шест спојених жалби, заједно са копијама доступних истражних докумената који се тичу жалбе г. Јеремије Шуљинића (бр. 276/09).

26. Дана 9. септембра 2014. године, УНМИК је доставио свој одговор на захтев Комисије за додатне информације од 3. јула 2014. године.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

27. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током оружаног сукоба и након успостављања Привремене административне мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
28. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
29. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун –31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а; Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.

30. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
31. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
32. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
33. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 припадника међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
34. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
35. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног

система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.

36. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава, којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
37. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
38. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали Меморандум о разумевању о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта

2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности које се тичу отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића

39. Гђа Љиљана Митровић је супруга г. Слободана Митровића. Гђа Данијела Крстић је супруга г. Милована Крстића. Гђа Слободанка Крстић је мајка г. Милована Крстића и г. Миодрага Крстића. Гђа Снежана Симоновић је кћерка г. Живорада Крстића. Г. Јеремија Шуљинић је брат г. Мирослава Шуљинића.

1. Отмица г. Слободана Митровића (предмет бр. 144/09)

40. Према наводима гђе Љиљане Митровић, наоружани припадници ОВК су 24. јуна 1998. године отели њеног супруга, г. Слободана Митровића, заједно са г. Милованом Крстићем и г. Миодрагом Крстићем. Отмица се догодила на путу између Штимља и села Дуље у општини Сува Река. Од тада се не зна где се он налази.

41. Она даље наводи да је отмица била пријављена МКЦК-у, Црвеном крсту Југославије, Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију (МКТЈ), КФОР-у, УНМИК-у, ОЕБС-у и Министарству унутрашњих послова Србије (МУП).

42. Она је доставила копије два уверења од којих је једно издао Црвени крст Југославије 27. августа 1999. године, под реф. бр. 0901-3446-54/98, а други је издао српски МУП 28. јануара 2000. године, под реф. бр. 04 бр. 230-1/00. У оба уверења су потврђене информације које су исте као информације наведене горе у тексту.

43. МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Слободана Митровића 26. јуна 1998. године; овај захтев је још увек отворен³. У пољу „Датум последњег контакта/вести“ у релевантној ставци МКЦК-ове базе података наведено је „1. јул 1998“; у пољу „Место последњег контакта/вести“ стоји „ЛАПУШНИК“, а у пољу „Област последњег контакта/вести“ наведено је „ГЛОГОВАЦ“.

44. Име г. Слободана Митровића се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁴. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁵, стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 10. новембра 2014).

⁴ Електронска база података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 11. новембра 2014. године.

⁵ Електронска база података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.icmp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 10. новембра 2014).

2. *Отмица г. Милована Крстића (предмети бр. 158/09 и 209/09)*

45. Гђа Данијела Крстић наводи да је њен супруг, г. Милован Крстић, нестао 24. јуна 1998. године, негде близу села Црнољево, у општини Штимље. Од тада се не зна где се он налази. Овај жалилац није дао никакве детаље у вези пријављивања догађаја.
46. У својој жалби везаној за сина, г. Милована Крстића, гђа Слободанка Крстић наводи детаље његове отмице који су идентични детаљима које је навела гђа Љиљана Митровић (видети § 40 горе у тексту). Она наводи да је отмица била пријављена МКЦК-у, Црвеном крсту Југославије, МКТЈ-у, КФОР-у, УНМИК-у и српском МУП-у.
47. Према наводима из уверења које је издао Црвени крст Југославије 26. новембра 1999. године, под реф. бр. 0901-3446-55/99, г. Милована Крстића су отели наоружани припадници ОВК 24. јуна 1998. године, „на путу Крушевац-Сува Река“.
48. МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Милована Крстића 26. јуна 1998. године и он је још увек отворен⁶. Релевантна ставка у МКЦК-овој бази података садржи исте додатне информације као и ставка у вези са г. Слободаном Митровићем (видети § 43 горе у тексту).
49. Име г. Милована Крстића се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК послао УНМИК-у 10. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁷. У релевантним пољима ставке у том погледу, у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁸, стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

3. *Отмица г. Миодрага Крстића (предмет бр. 210/09)*

50. У својој жалби везаној за сина, г. Миодрага Крстића, гђа Слободанка Крстић наводи детаље његове отмице који су идентични детаљима које је навела гђа Љиљана Митровић (видети § 40 горе у тексту). Она такође наводи да је отмица била пријављена МКЦК-у, Црвеном крсту Југославије, МКТЈ-у, КФОР-у, УНМИК-у и српском МУП-у.
51. МКЦК-ов захтев за проналажење г. Миодрага Крстића још увек је отворен⁹. Релевантна ставка у МКЦК-овој бази података садржи исте додатне информације као и ставка у вези са г. Слободаном Митровићем (видети § 43 горе у тексту).
52. Име г. Миодрага Крстића се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК послао УНМИК-у 10. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ¹⁰. У релевантним пољима ставке у том погледу, у бази података

⁶ Прегледано 10. новембра 2014. године.

⁷ Прегледано 11. новембра 2014. године.

⁸ Прегледано 10. новембра 2014. године.

⁹ Прегледано 10. новембра 2014. године.

¹⁰ Прегледано 11. новембра 2014. године.

на мрежи коју води МКНЛ¹¹, стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

4. *Отмица г. Живорада Крстића (предмет бр. 258/09)*

53. Гђа Снежана Симоновић наводи да су 25. јуна 1998. године наоружани припадници ОВК отели њеног оца, г. Живорада Крстића, из аутобуса који је саобраћао на редовној линији Призрен–Приштина, близу села Црнољево, у општини Штимље. Од тада се не зна где се он налази.
54. Жалилац наводи да је пријавила отмицу свог оца МКЦК-у, КФОР-у и УНМИК-у, укључујући међународног тужиоца (МТ) Округног јавног тужилаштва (ОЈТ) у Приштини.
55. МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Живорада Крстића 26. јуна 1998. године и још увек је отворен¹². Релевантна ставка у МКЦК-овој бази података садржи исте додатне информације као и ставка у вези са г. Слободаном Митровићем (видети § 43 горе у тексту).
56. Име г. Живорада Крстића се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ¹³. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ¹⁴ у вези са г. Живорадом Крстићем стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.
57. Овај жалилац је доставио копију документа који је, изгледа, изјава сведока који је био у истом аутобусу са г. Живорадом Крстићем 25. јуна 1998. године. Према наводима овог сведока, тог дана у аутобусу је било око педесет путника, Срба, Албанаца и Турака; у задњем делу аутобуса су се такође налазила тројица наоружаних југословенских војника у униформама. Аутобус је пошао из Призрена око 10.30 часова, а око сат времена касније зауставио се на аутобуском стајалишту у селу Црнољево. У том тренутку, група од око 15 наоружаних припадника ОВК је опколила аутобус и натерала све српске путнике (једну жену и четворицу мушкараца) да изађу из аутобуса; убрзо се троје путника вратило натраг у аутобус и возачу је наређено да напусти то место и настави тим путем. Г. Живорад Крстић је био један од двоје путника који се нису вратили у аутобус. ОВК није одвела војнике пошто су се, према наводу истог сведока, сакрили испод седишта. Сведок је такође доставио име приватне фирме која је била власник аутобуса, регистарске таблице аутобуса и име још једне особе која је била са њим у том аутобусу.

¹¹ Прегледано 10. новембра 2014. године.

¹² Прегледано 10. новембра 2014. године.

¹³ Прегледано 11. новембра 2014. године.

¹⁴ Прегледано 10. новембра 2014. године.

58. Гђа Снежана Симоновић је такође доставила копију уговора о продаји некретнине, закљученог 15. августа 2001. године и уписаног истог дана код Општинског суда (ОС) Митровица под бројем 1140/2001. Како се наводи у овом уговору, тог дана је г. Живорад Крстић продао сву своју непокретну имовину у Приштини (кућу и омеђану земљишну парцелу) гђи Х. Б. за 300.000 немачких марака, узео је новац и лично потписао уговор. Адвокат, г. Б. Ч, кога је овластио купац, потписао је уговор у њено име.

59. На печату на полеђини уговора стоји да је порез на промет у износу од 2500 немачких марака плаћен Управи за привреду Општине Приштина; ова исплата је изгледа уписана под бр. 03-1/651 од 24. августа 2001. године. Средње име г. Живорада Крстића у тексту уговора је погрешно написано („Јеремића“ уместо Јеремија), а његов српски лични идентификациони број („ЈМБГ“) разликује се од броја у његовој личној карти чију је копију доставила жалилац.

5. Отмица г. Мирослава Шуљинића (предмет бр. 276/09)

60. Жалилац наводи да су 21. маја 1998. године г. Мирослава Шуљинића отели припадници ОВК у близини села Лапушник, у општини Глоговац. Од тада се не зна где се налази г. Шуљинић.

61. Жалилац наводи да је нестанак пријављен МКЦК-у и српском МУП-у.

62. Г. Јеремија Шуљинић је доставио уверење које је издао српски МУП 1. децембра 2003. године под реф. бр. 986/2003, у коме је потврђено да је 13. децембра 2002. године српски МУП поднео кривичну пријаву против непознатих починилаца у вези са отмицом г. Мирослава Шуљинића. У документу стоји да је предмет уписао ОЈТ за регион Приштине, смештен у Нишу, у ужој Србији, под бр. КУ 145/02.

63. МКЦК-ов захтев за проналажење г. Мирослава Шуљинића још увек је отворен¹⁵. У пољу „Датум последњег контакта/вести“ у релевантној ставци МКЦК-ове базе података наведено је „21. мај 1998“; у пољу „Место последњег контакта/вести“ стоји „ЛАПУШНИК“, а у пољу „Област последњег контакта/вести“ наведено је „ГЛОГОВАЦ“.

64. Име г. Мирослава Шуљинића се такође налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ¹⁶.

65. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ¹⁷ у вези са г. Мирославом Шуљинићем стоји следеће: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

¹⁵ Прегледано 10. новембра 2014. године.

¹⁶ Прегледано 11. новембра 2014. године.

¹⁷ Прегледано 10. новембра 2014. године.

С. Истрага

1. Достављање релевантних списа

66. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила истражне документе који су се претходно налазили код УНМИК-овог КНЛСМ-а и ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а. Такође, 17. децембра 2012. године, Комисија је примила нека истражна документа у вези са истрагом отмице г. Мирослава Шуљинића, која су била враћена из архиве седишта УН-а (видети § 15 горе у тексту). Комисија напомиње да је УНМИК потврдио да су достављена сва доступна документа.
67. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.
2. *Истрага отмице г. Слободана Митровића (предмет бр. 144/09), г. Милована Крстића (предмети бр. 158/09 и 209/09) и г. Миодрага Крстића (предмет бр. 210/09)*
68. Овај део списа почиње меморандумом, датираним на 15. фебруар 2000. године, путем кога је ЈНЛ затражио од српских власти да доставе информације о нестанку г. Слободана Митровића (ЈНЛ-ов предмет бр. 2000-001630), г. Милована Крстића (ЈНЛ-ов предмет бр. 2000-001631) и г. Миодрага Крстића (ЈНЛ-ов предмет бр. 2000-001632).
69. У свом одговору, датираним на 21. фебруар 2001. године, руководилац српског покрајинског тима за везу са КФОР-ом доставио је све расположиве информације о овој тројници несталих лица, укључујући околности њихове отмице и главне осумњичене, г. Ф. Л. и г. Н. К. У истом писму, руководилац је затражио нове информације у погледу истражних корака које су предузели међународни органи у вези са њиховом отмицом.
70. У извештају о наставку случаја (ИНС) ЈНЛ-а полиције УНМИК-а, који је састављен на једној страни, у вези с предметом бр. 2000-001631, назначено је да је овај предмет унет у њихову базу података први пут 6. новембра 2000. године; да је 15. марта 2002. године ЈНЛ добио анте-мортем податке од МКЦК-а и да је 13. јула 2002. године од МКЦК-а такође добијен Образац за идентификацију жртава несреће.
71. У другом ЈНЛ-овом ИНС-у, састављеном на једној страни, у вези са предметима бр. 2000-001630, 2000-001631 и 2000-001632, налази се једна ставка, са датумом 8. март 2001. године, у којој се наводи да су током састанка у ужој Србији српске власти споменуле извесног г. В. П. који је наводно имао информације о судбини г. Слободана Митровића. У напомени ове ставке стоји: „мало је вероватно да ће [сведок], уколико

зна нешто, то и рећи. Можда поверљив разговор може да нам помогне да добијемо неке информације о гробном месту. Без даљег укључивања сведока у предмет“. У пољу „Треба урадити“, истражитељ је написао да планира да: „пронађе овог сведока“ и „провери да ли је он вољан да помогне“.

72. Спис садржи и формулар за идентификацију жртве, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 44 горе у тексту). У овом обрасцу се, поред његових личних података и анте-мортем описа, налазе име и комплетни подаци за контакт његове супруге (жалиоца, гђе Љиљане Митровић). У једном сличном обрасцу о идентификацији, такође без датума, наведени су име и подаци за контакт његове мајке, гђе Т. М. У овом обрасцу такође стоји, између осталог, да је лична карта г. Слободана Митровића, коју је имао код себе у тренутку отмице, касније пронађена „у Малишеву“. У прилогу овог обрасца се налазе његова фотографија и копија венчаног листа.
73. У спису се такође налази сличан образац за идентификацију жртве у погледу г. Милована Крстића. У овом обрасцу се, поред његових личних података и анте-мортем описа, налазе име и комплетни подаци за контакт његове супруге (гђе Данијеле Крстић) и његове заове, гђе Ј. К. Такође, у том спису се налази још један образац за идентификацију везан за њега. У оба обрасца је наведено, између осталог, да је лична карта, коју је г. Милован Крстић имао код себе у тренутку отмице, касније пронађена „у Малишеву“. У прилогу овог обрасца се налазе фотографија г. Милована Крстића и копија венчаног листа.
74. Меморандумом датираним на 10. јул 2002. године службеник ЈНЛ-а у Београду обавестио је Начелника ЈНЛ-а да се 9. јула 2002. године састао са г. Слободанком Крстић и г. Д. Ђ. Гђа Слободанка Крстић је обавестила ЈНЛ да је два дана након отмице г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића и г. Миодрага Крстића, један њихов комшија, косовски Албанац, г. Д, дошао код њих у породичну кућу и рекао им да су сва тројица живи и да ће бити пуштени за три дана. Ова особа је долазила још неколико пута уверавајући породицу да су отете особе живе и да он покушава да помогне. Према речима гђе Крстић, било је релативно лако пронаћи тог г. Д.
75. У наставку меморандума стоји да се, приближно још три месеца након отмице, једна косовска Албанка, гђа Б, састала са гђом Крстић и да јој је доставила још неке информације везане за њене синове. Гђа Б. је такође обећала да ће повезати гђу Крстић са неким људима из ОВК, који би бар могли да јој уговоре телефонски разговор са својим синовима. Она је додала да су синови гђе Крстић одведени „у Малишево“. Следећег дана, гђа Крстић се састала са двојицом косовских Албанаца, г. Ц. и г. Д, који су јој рекли да су њени синови, као и г. Слободан Митровић, живи, али да им није дозвољено обављање телефонског разговора. Гђа Крстић је такође обавестила истражитеља о извесном г. Е, који је поседовао додатне информације о отмици.
76. На крају меморандума стоји да је у једном тренутку један рођак отетих особа, г. Д. К, видео г. Милована Крстића у ОВК униформи у једној телевизијској емисији у

Немачкој. У прилогу меморандума се налазе фотографије г. Милована Крстића и г. Миодрага Крстића.

77. У штампаном изводу из ЈНЛ-ове базе података у вези са предметом бр. 0435/ИНВ/05, датираним на 26. новембар 2004. године, укратко се наводи да су г. Слободана Митровића, „Крстић Милована и Крстић Миодрага отели припадници ОВК [Ф. Л] и [К.] између 15.00 и 16.00 часова... у аутомобилу марке ГОЛФ 3, тамно плаве боје, између Штимља и Суве Реке“.
78. Спис такође садржи ЈНЛ-ов образац за идентификацију жртве, датиран на 8. децембар 2004. године, у коме се укратко понављају подаци за идентификацију г. Слободана Митровића.
79. ЈНЛ-ов извештај о анте-мортем истрази по ЈНЛ-овом предмету бр. 0435/ИНВ/05, у погледу нестанка г. Слободана Митровића носи унакрсну референцу на истрагу бр. 2000-001631. Овај извештај је започет 9. децембра 2004. године и завршен је 24. децембра 2004. године. У пољу овог извештаја „Позадина случаја“ веома сажето су дате информације о нестанку г. Слободана Митровића. У пољу „Додатна истрага“ помиње се горенаведена размена писама између ЈНЛ-а и српског тима за везу са КФОР-ом (видети §§ 68–69 горе у тексту).
80. У њему се даље наводи да је начелник ЈНЛ-а поменуо у једном извештају (није пронађен у спису) да је једна особа – г. В. П. – требало да поседује информације о судбини г. Слободана Митровића, али да тај потенцијални сведок није био испитан. Овај део извештаја се завршава на следећи начин: „Доле потписано лице је, током истраживања случаја, покушало да контактира блиског сродника [г. Слободана Митровића]. То, међутим, није било могуће. Нико се не јавља на телефонски број наведен у ДВИ обрасцу“.
81. У пољу извештаја „Испитани сведок“ стоји: „У овом тренутку нема сведока који су доступни за обављање разговора“. У закључку овог извештаја, истражитељ је написао: „Након истрага, у овом тренутку, није могуће пронаћи ниједног непристрасног сведока. Нема информација које указују на могућу локацију НЛ. Овај предмет треба да остане отворен и на чекању у оквиру ЈРЗ-а“. Назначени статус предмета је „на чекању“.
82. У једном другом штампаном изводу из ЈНЛ-ове базе података, састављеном 25. децембра 2005. године, у пољу „Истражне белешке“ стоји: „Видети извештај о истрази“. У пољу овог извештаја „Резултати“ стоји: „На чекању“.

3. Спис у погледу г. Живорада Крстића (предмет бр. 258/09)

83. Спис у погледу г. Живорада Крстића садржи смртовницу са серијским бр. 24/16-2001, коју је издала Општина Приштина са измештеним седиштем у ужој Србији. У тој смртовници је назначен 9. децембар 1999. године као датум његове смрти. У једном другом документу који је копија пресуде Општинског суда у Приштини, са

измештеним седиштем у ужој Србији, од 25. јула 2001. године, бр. П.лин.бр.3/00, стоји да би г. Живорада Крстића требало сматрати званично мртвим од 9. децембра 1999. године.

84. У КНЛСМ-овом обрасцу за идентификацију жртве у погледу г. Живорада Крстића, датираном на 14. децембар 2004. године, повезаним са ЈНЛ-овим предметом бр. 2002-000561, дати су подаци за идентификацију ове жртве.
85. ЈНЛ-ов Извештај о анте-мортем истрази по предмету бр. 2002-000561, такође са бројем 0190/ИНВ/05, започет је 12. јануара 2005, а завршен 18. јануара 2005. године. У пољу „Сведок“ на предњој страни налазе се име и комплетни подаци за контакт г. Ж. Ђ. у ужој Србији.
86. У пољу овог извештаја „Природа информација“ дате су веома кратке информације о нестанку г. Живорада Крстића: „Живорад КРСТИЋ, становник Приштине, насеље Акташ I, бр. 80, округ Сунчани Брег, отет је из аутобуса (Призрен-Приштина) у Сувој Реци, 25. јуна 1998. године. Последњи пут је виђен у ОВК логору у Лапушнику. Овај случај је пријављен МКЦК-у у Београду под бројем YUK-050028, а 24. јуна 2002. године је отворен ЈНЛ-ов досије. У пољу „Даља истрага“ наведено је да је ЈНЛ обавио телефонски разговор са рођаком г. Живорада Крстића, г. Ж. Ђ. Он је обавестио полицију да су његови рођаци препознали г. Живорада Крстића на фотографији која је приказана током МКТЈ-евог суђења г. Фатмиру Лимају, г. Харадину Бали и г. Исаку Муслиуу, које је приказивала српска телевизија. У том извештају се додаје да се име г. Живорада Крстића налази у Прилогу I друге измењене оптужнице у горепоменутом МКТЈ-евом предмету против г. Фатмира Лимаја и осталих (видети појединости везане за поступак МКТЈ-а у §§ 129–132 доле у тексту).
87. У закључку овог извештаја, истражитељ је написао: „На основу друге измењене оптужнице у вези са горенаведеним командантима ОВК јасно је да је Живорад КРСТИЋ убијен између 24. јуна 1998. и 26. јула 1998. године као заточеник у заробљеничком логору Лапушник. Међутим, нема информација које указују на локацију [његових] посмртних остатака. Овај предмет треба да остане неактиван у оквиру ЈРЗ-а“. Назначени статус случаја је „неактиван“.
88. Спис такође садржи штампани извод из ЈНЛ-ове базе података о предмету бр. 0190/ИНВ/05, са унакрсном референцом на предмет бр. 2002-000561, датиран на 19. јануар 2005. године. У пољу овог документа „Сажетак захтева“ стоји: „Нису могле бити прикупљене нове информације“; у пољу „Резултати“ стоји „На чекању“.

4. Истрага у вези са наводном незаконитом продајом непокретне имовине г. Живорада Крстића на Косову

89. Истражни спис такође садржи одређени број докумената везаних за истрагу наводне незаконите продаје непокретне имовине г. Живорада Крстића у Приштини, августа 2001. године. Први документ у том погледу копија је уговора о продаји (видети § 58 горе у тексту).

90. Према једном другом уговору о продаји, 3. јуна 2004. године, гђа Х. Б. продала је ову имовину г. М. З. У име продавца, уговор је потписао адвокат, г. Х. М, кога је овластила гђа Х. Б; у спису се такође налази документ о заступању, издат 22. маја 2003. године у Стокхолму, у Шведској. На печату ОС Приштина стоји да је овај уговор је уписан у њихову евиденцију 22. јуна 2004. године, под бр. ВР. нр. 3569/2004.
91. Овај део списка садржи уверење које је издао председник ОС Митровица 3. октобра 2006, којим се потврђује да је први уговор о продаји између г. Живорада Крстића и гђе Х. Б. у ствари уписан код тог суда 15. августа 2001, под бр. ВР.нр.1140/2001.
92. Према Захтеву за спровођење истраге, датираном на 8. новембар 2007. године, бр. ЦИР 2007/698/ПРС/АЦ, Међународни тужилац УНМИК-а наложио је ЈИРЗ-у полиције УНМИК-а да истражи околности наводне незаконите продаје имовине г. Живорада Крстића, након што је ОП наводно примио тужбу од његових рођака, везану за то; гђа Х. Б, г. Б. Ч, г. М. З. и г. Х. М. се спомињу у овом захтеву као „мете“. У захтеву се исто тако наводи да је адвокат, г. Б. Ч. у то време био у притвору јер се теретио за бројна кривотворења.
93. Према речима међународног тужиоца, „из горенаведених [навода о незаконитој продаји имовине] могу се извести два закључка:
1. НЛ, Крстић, није умро у заточеништву и појавио се у Митровици најраније 15. августа 2001. године, ради потписивања уговора. У овом случају, први купац – гђа [Х. Б.] – и њен адвокат [Б. Ч.] могли су да расветле локацију НЛ и начин да се са њим ступи у контакт.
 2. Уговор су [починиоци] намерно фалсификовали како би остварили незаконско власништво над НЛ-овом веома вредном непокретном имовином. У овом случају, постоји велика вероватноћа да су мете потврдиле информације да је НЛ у ствари мртав и да се стога неће појавити да захтева повраћај имовине. Уколико је ово тачно – преступници су можда били саучесници у његовом нестанку и убиству, или су могли да открију лица одговорна за тај злочин“.
94. Због тога је међународни тужилац затражио од ЈИРЗ-а да предузме следеће кораке:
- идентификовати и пронаћи све мете и од њих узети изјаве, ставити им до знања да се могу сматрати саучесницима у почињењу ратног злочина;
 - прикупити копије свих докумената везаних за те имовинске трансакције;
 - поднети извештај МТ-у о резултатима истраге до 10. децембра 2007. године.
95. Дана 2. марта 2008. године, ЈИРЗ-ов истражитељ је доставио меморандум Канцеларији за везу са Интерполом полиције УНМИК-а, у коме је затражио помоћ у добијању информација од српских власти о особи са српским јединственим матичним бројем, који је био наведен на уговору о продаји, датираном на 18. август 2001. године, и који није био идентичан матичном броју г. Живорада Крстића (видети § 59 горе у

тексту). У истом захтеву, истражитељ је затражио да се од српских и шведских власти потраже комплетни подаци о гђи Х. Б.

96. У ЈИРЗ-овом обрасцу о допуни/наставку, датираном на 30. април 2008. године, даље се наводи активност коју је до тада предузела полиција у вези са захтевом МТ-а ЦИР 2007/698/ПРС/АЦ. Конкретно, истражитељ је успео да прикупи документа из архиве ОС-а у Митровици, да добије информације о особама које су учествовале у трансакцији из матичних књига грађана Косова и од српских и шведских власти. Такође, полиција је пронашла и испитала г. М. З. и г. Х. М. (купца и адвоката споменуте у уговору о продаји из 2003. године). Међутим, њихове изјаве се не налазе у спису. У спису такође није наведено да је адвокат, г. Б. Ч, био испитан, упркос томе што је био у притвору на Косову.
97. На крају тог обрасца о допуни/наставку, истражитељ је навео да није могао да дође ни до гђе Х. Б. ни до г. Б. Ч, пошто је она била у Шведској, а он у затвору, и тражио је савет од Међународног тужиоца. Према речима истражитеља, „први уговор о продаји куће Живорада Крстића (НЛ) био је вероватно фалсификован, и то је организовао адвокат [Б. Ч]“. Стога је дат предлог да се тај предмет преда Јединици за привредни криминал полиције УНМИК-а ради даље истраге.
98. Следећи документ у спису је извештај Одељења за анте-мортем истрагу и ексхумацију полиције УНМИК-а по предмету 0190/ИНВ/05, датиран на 2. јун 2008. године, са унакрсном референцом на ЈНЛ-ову истрагу бр. 2002-000561. У овом извештају дата је у главним цртама активност коју је до тада предузела полиција у вези са ова два догађаја: први догађај – отмица, притварање и могуће убиство г. Живорада Крстића од стране ОВК, што га повезује са МКТЈ-евим предметом против г. Фатмира Лимаја и осталих (видети испод, §§ 129–132); и други – незаконита продаја његове непокретне имовине. У погледу првог догађаја, наводи се да је сведок, г. Ж. Ђ, био испитан, али његова изјава није пронађена у спису; у извештају се наводе исти осумњичени као и у МКТЈ-евом предмету ПТ-03-66. У вези са другим догађајем, продајом имовине, у овом извештају су дати лични подаци свих „мета“ споменutih у горенаведеном захтеву МТ-ја (видети § 92) и наводи се да су г. Х. М. и г. М. З. испитани, али се њихове изјаве такође не налазе у спису. Истражитељ је дао предлог да се настави са истрагом наводне незаконите продаје имовине, као и са истрагом поводом сумње у вези с тим да је г. Живорад Крстић уопште био отет и да се водио као нестало, коју је наводно покренуо г. М. З.
99. Меморандумом датираним на 20. јун 2008. године, упућеном Јединици за везу са МКТЈ-ем полиције УНМИК-а, Одељење за анте-мортем истрагу и ексхумацију је затражило од МКТЈ-а да полицији УНМИК-а достави доказе у вези са притварањем г. Живорада Крстића од стране ОВК, његовим убиством и могућом идентификацијом и враћањем његових посмртних остатака породици.
100. Дана 2. јула 2008. године, исти истражитељ је затражио од КНЈСМ-а да обнови податке везане за локацију и идентификацију посмртних остатака г. Живорада Крстића, као и податке о новијим контактима са члановима породице. У овом спису

се не налази одговор на овај меморандум. Истог дана, исти захтеви су послати МКНЛ-у и МКЦК-у.

101. У недатираној електронској поруци која је наводно представљала одговор на захтев сличан горенаведеном захтеву упућеном КНЛСМ-у, Канцеларија МКЦК-а у Приштини је потврдила да је предмет у погледу г. Живорада Крстића још увек отворен у њиховој евиденцији, да је МКЦК у редовном контакту са члановима његове породице и да њихови подаци за контакт могу бити достављени полицији. МКЦК је такође потврдио да су сви подаци доступни МКЦК-у, поред онога што је стављено на увид јавности у МКЦК-евој „Књизи несталих“ „поверљиви и да су због тога достављени једино наводним властима одговорним за нестанак“.
102. Дана 8. јула 2008. године, исти истражитељ Одељења за анте-мортем истрагу и ексхумацију саставио је још један извештај о напретку истраге у вези са незаконитом имовинском трансакцијом.
103. У КНЛСМ-овом обрасцу за идентификацију жртве у погледу г. Живорада Крстића, датираном на 10. јул 2010. године, дати су подаци за идентификацију ове жртве.
104. У спису се такође налази још један КНЛСМ-ов образац за идентификацију жртве, датиран на 10. јул 2008. године, у вези са г. Живорадом Крстићем, у коме су наведени исти подаци као подаци дати у горенаведеном обрасцу датираном на 14. децембар 2004. године (видети § 83).
105. Дана 14. јула 2008. године, као наводни одговор на претходне захтеве истражитеља за информације везане за проналажење и идентификацију посмртних остатака г. Живорада Крстића (видети § 100 горе у тексту), КНЛСМ је доставио информацију да је су прикупљени неопходни узорци крви од његових рођака, али да до тада његови посмртни остаци нису били идентификовани. КНЛСМ је такође потврдио да су друга два лица, која су нестала 24. јуна 1998. године у истој области, била идентификована и да је идентификација ДНК трећег тела још увек на чекању код МКНЛ-а.
106. Истог дана, Одељење за анте-мортем истрагу и ексхумацију припремило је Извештај о предаји случаја у вези са имовинском трансакцијом. У овом документу је наведено више активности које је тек требало да буду предузете: испитивање г. Б. Ч у затвору; прибављање оригиналног документа о имовинској трансакцији и примера рукописа г. Живорада Крстића ради форензичког прегледа потписа; обављање разговора са његовим кћеркама и анализа докумената које је доставила Косовска агенција за имовину.
107. Спис такође садржи уверење које су издали српски МУП и српска Комисија за нестала лица, 21. јула 2008. године. У њему је потврђено да је г. Живорад Крстић отет 1. јула 1998. године у Лапушнику и да се његово име још увек налази на „Обједињеном списку лица несталих на територији Косова и Метохије“.

108. Дана 28. јула 2008. године, исти истражитељ је написао Извештај о напретку истраге у погледу истраге отмице г. Живорада Крстића, али у њему није било ниједне нове информације. У њему се такође наводи да је „след истраге“ у погледу имовинске трансакције „сада предат [Специјалној истражној јединици]“.
109. Дана 8. августа 2008. године, Службеник за везу са МКТЈ-ом одговорио је на захтев полиције УНМИК-а за информације (видети § 99 горе у тексту) и пребацио је више докумената везаних за г. Живорада Крстића из МКТЈ-евог истражног списка ИТ-03-66.
110. Дана 2 септембра 2008. године, српски МУП је обавестио полицију УНМИК-а да је, према подацима из њихове базе података, пензија г. Живорада Крстића редовно исплаћивана до 31. јануара 2007. године, и да ју је преузимала његова кћерка, гђа Л. К.
111. У извештају о завршетку истраге, који је написао исти истражитељ Одељења за анте-мортем истрагу и ексхумацију, 14. октобра 2008 године, укратко су дате околности истраге. Конкретно, у њему се наводи да одговори српског МУП-а и МКТЈ-а нису садржали корисне информације и да нису доставили ниједну специфичну референцу која би омогућила проналажење и идентификацију посмртних остатака г. Живорада Крстића. У њему се такође спомиње чињеница да је идентификација једног од тела, „пронађеног заједно са другом идентификованом жртвом у предмету Лапушник још увек на чекању“.
112. У истом извештају, истражитељ је навео следеће: „Не постоји истражни поступак на чекању по овом предмету, осим потврде идентификације НЛ-а. Нису откривени нови трагови о околностима његове смрти и још увек је важећа претпоставка да је он био жртва у [МКТЈ-евом] предмету везаном за заробљенички логор Лапушник. Ту претпоставку је очигледно прихватила и породица“. Због тога је истражитељ закључио да би „истрага случаја, стога, могла бити обустављена. Извештај о несталом лицу може бити остављен на чекању до званичне идентификације“. У спису нису присутна додатна документа везана за ову истрагу.

5. *Поступак пред Дирекцијом за стамбена и имовинска питања (ДСИП)¹⁸, у погледу продаје непокретне имовине г. Живорада Крстића*

113. О захтеву гђе Снежане Симоновић за повраћај њених имовинских права одлучила је Комисија за решавање стамбених и имовинских захтева (КСИЗ) 18. јуна 2005. године; то се види из одлуке КСИЗ-а бр. КСИЗ/Д/194/2005/Ц. У погледу предметне имовине, у њему стоји следеће:

6.7 У захтеву бр. 003003, оптужени тврди да је имао дозволу од „власника“ спорне имовине да живи у њој. У прилог овој тврдњи, оптужена страна је доставила „уговор о куповини“, закључен августа 2001. године између наводног и претходног власника спорне имовине. Међутим, провером коју је извршио

¹⁸ Комисија је овај податак прибавила са званичне веб-странице ДСИП-а/КСИЗ-а [електронска база података] на адреси <http://www.kraonline.org/hpd/index.htm> (прегледано 19. новембра 2014).

[ДСИП] утврђено је да је претходни власник *отет јуна 1998. године и да још увек није познато где се налази* [наглашено]. Последично, он није могао да учествује у наводној трансакцији. Наводи у одбрану оптужене стране треба да буду одбачени.

114. Чини се такође да је г. М. З. оспорио горенаведену одлуку ДСИП-а, али је његов захтев одбачен одлуком од 19. јануара 2007, бр. КСИЗ/РЕЦ/91/2007. Касније, 7. маја 2008. године, архивар ДСИП-а је издао коначно уверење у коме се потврђује да је поступак у вези са захтевом ДС 003003 окончан, да одлука „више неће бити предмет поступка пред КСИЗ-ом и правно оспоравана“ и да је постала „обавезујућа и правоснажна и не сме бити предмет ревизије од стране било које судске или управне власти на Косову“.
115. Комисија је такође обавештена да је један од адвоката укључених у наводну незакониту продају, г. Б. Ч, осуђен 2007. године на више година затвора због више фалсификата у вези са сличним незаконитим трансакцијама имовина које припадају расељеним лицима са Косова, која су нестала и убијена током сукоба. Како је изнад наведено, 3. јула 2014. године, Комисија је затражила од УНМИК-а да пронађе и достави спис у вези са њим, како би га размотрила. Међутим, 9. септембра 2014. године, УНМИК је одговорио да није у могућности да то уради.

6. *Спис у погледу г. Мирослава Шуљинића (предмет бр. 276/09)*

116. Први документ у истражном спису, везан за г. Мирослава Шуљинића, јесте првобитни извештај о инциденту полиције УНМИК-а, датиран на 22. јануар 2000. године, у коме је наведено да је тог дана г. Драгољуб Шуљинић, отац г. Мирослава Шуљинића, дошао у полицијску станицу УНМИК-а у Лепосавићу и пријавио његов нестанак. У прилогу овог извештаја налази се копија писмене и потписане изјаве г. Драгољуба Шуљинића, као и превод те изјаве на енглески. Садржај те изјаве у великој мери одговара информацијама наведеним у релевантној пресуди МКТЈ-а по предмету *Тужилац против Фатмира Лимаја, Харадина Бале и Исака Муслиуа*, бр. ИТ-03-66 (видети §§ 129 и 130 [у §§ 352 и 352 пресуде] доле у тексту).
117. У ЈНЛ-овом ИНС-у, датираном на 6. фебруар 2000. године, наводи се да је тог дана ЈНЛ примио извештај из Регионалне истражне јединице (РИЈ) у Митровици, о нестанку г. Мирослава Шуљинића.
118. Дана 16. фебруара 2000. године, ЈНЛ је обавестио РИЈ у Митровици и полицијску станицу у Лепосавићу да је преузео предмет и да је отворио истрагу у вези с њим; предмету је додељен бр. 2000-000034. ЈНЛ је такође обавестио ЦЈКИ о том случају. Истог дана, ЈНЛ је затражио од свих УНМИК-ових полицијских јединица да провере своје базе података у потрази за било којом информацијом у вези са г. Мирославом Шуљинићем. Према наводима из једног другог ИНС-а, седам одговора примљених до априла 2000. године било је негативно.

119. Спис даље садржи недатиран ОЕБС-ов „Образац о инциденту/разговору у погледу људских права“, који садржи укратко информације о нестанку г. Мирослава Шуљинића, које је очигледно доставио његов отац.
120. У другом ЈНЛ-овом ИНС-у по предмету бр. 2000-000034 наводи се да су 16. фебруара 2000. године унете све информације у ЈНЛ-ову базу података.
121. Спис садржи и формулар за идентификацију жртве, у погледу г. Мирослава Шуљинића, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 44 горе у тексту). У овом обрасцу се, поред његових личних података и анте-мортем описа, налазе име и комплетни подаци за контакт његове сестре и његовог брата (жалиоца, г. Јеремије Шуљинића). У прилогу овог обрасца се налазе две фотографије, као и фотокопије његовог југословенског пасоша и „војне књижице“.
122. У једном сличном обрасцу за идентификацију, датираном на 6. новембар 2001. године, дати су име и подаци за контакт његове мајке. У овом обрасцу је такође наведено, између осталог, да је његова лична карта, коју је он имао код себе у тренутку отмице, касније пронађена „у Малишеву“. Он је носио унакрсну референцу на предмет бр. 2000-00034.
123. У штампаном изводу из ЈНЛ-ове базе података, у погледу предмета бр. 0456/ИНВ/04, датираном на 10. септембар 2004. године, дате су укратко информације о том предмету. У пољу „Сажетак захтева“ стоји: „Због техничких проблема са базом података, спис је морао поново да се откуца 21. априла 2004. године. Предат је на истрагу 1. јула 2004. године. У овом спису постоји мањак информација“. У пољу „Резултати“ стоји: „На чекању“.
124. ЈНЛ-ов извештај о анте-мортем истрази по ЈНЛ-овом предмету бр. 0456/ИНВ/04, у погледу нестанка г. Мирослава Шуљинића носи унакрсну референцу на истрагу бр. 2000-000034. Овај извештај је започет 1. јула 2004. године и завршен је 9. августа 2004. године.
125. У пољу овог извештаја „Позадина случаја“ наведен је горепоменут долазак оца г. Мирослава Шуљинића у полицијску станицу у Лепосавићу и у сажетку је дата његова изјава (видети § 116 горе у тексту). У овом делу извештаја се такође наводи да је у лето 2004. године ЈНЛ учинио напоре да га пронађе и испита. Разговор је напакон обављен 5. августа 2004. године, у истој полицијској станици.
126. У пољу овог извештаја „Закључак“ стоји: „Према мом мишљењу, отац НЛ-а намерно, због њихове безбедности, не открива имена и појединости везане за остале сведоке који би могли бити испитани како би се добиле додатне информације о овом случају. У одсуству било каквог уноса који би могао да олакша истрагу предмета, дата је препорука да предмет остане на чекању“.

127. Електронском поруком датираним на 9. август 2004. године, службеник ЈНЛ-а, М. К, обавестио је Канцеларију МКЦК-а у Приштини да је ЈНЛ спровео истрагу предмета у вези с нестанком г. Мирослава Шуљинића, и поново испитао „сведоке“. Према речима овог службеника, постојало је „недовољно информација о околностима његовог нестанка... Једина информација је да је [г. Мирослав Шуљинић] отишао од куће 21. маја 1998. године и да се верује да су га тог датума, или непосредно након тог датума, припадници ОВК ухапсили у селу ЛЕПОСАВИЋ“.

128. У спису не постоје други истражни документи у вези са овом жртвом.

7. Поступак МКТЈ-а у вези са свим жртвама

129. Чини се да је Међународни кривични трибунал за бившу Југославију (МКТЈ) истражио околности отмица и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића, у предметном поступку *Тужилац против Фатмира Лимаја, Харадина Бале и Исака Муслиуа* (ИТ-03-66). Оптужени у овом предмету су се теретили за убиство, окупно поступање, мучење и нехумана дела, сходно члановима 3, 5 и 7 Статута МКТЈ.

130. Ова истрага се очигледно усредредила на „операцију заробљеничког логора ОВК у Лапушнику (у даљем тексту: заробљенички логор Лапушник)... смештеном у општини Глоговац“. Прва оптужница у вези с овим предметом подигнута је 24. јануара 2003. године (ИТ-03-66-И), а друга измењена оптужница подигнута је 6. новембра 2003. године (ИТ-03-66-ПТ). У наставку је дат извод из друге оптужнице:

30. Једног дана после 24. јуна 1998. али пре 26. јула 1998, снаге ОВК-а под командом и контролом Фатмира ЛИМАЈА и Исака МУСЛИУА убиле су више српских и неалбанских заточеника у заробљеничком логору Лапушник, чија се имена наводе у Прилогу I ове оптужнице.

...

Прилог I

Став 30: Заточеници убијени од 24. јуна 1998. године до 26. јула 1998. године у заробљеничком логору Лапушник:

Милован Крстић
 Миодраг Крстић
 Слободан звани Бобан Митровић
 Мирослав Шуљинић
 Живорад Крстић

...

131. У наставку је наведен извод из пресуде Претресног већа МКТЈ-а, по истом предмету, која је донета 30. новембра 2005. године (ИТ-03-66-Т):

...

263. Око 19,00 часова Л07 и „Шале“ отишли су у просторију на првом спрату да гледају телевизију. Сведок Л07 је ноћ провео с два „Хрвата“, оцем и сином, који су отети на путу у Црнољеву, и с два косовска Албанца – Фаруком Гашијем из Штимља и Гзимом Еминијем из Црнољева који су били у цивилној одећи. Сутрадан су Л07 одвели у просторију за коју је касније утврђено да је била остава где су га држали два дана и једну ноћ. У тој просторији је већ било заточено шест косовских Албанаца и шест Срба: Лутфи из Црног Брега, Л10 и Адем из Годанца, један Мија, Србин из Речана, Халим Будакова, бивши српски полицајац из Штимља погођен метком у оба колена и још два Србина. На фотографијама, Л07 је Миодрага Крстића, Милована Крстића и Слободана Митровића препознао као особе које су биле међу затворенима у остави. Сведок Л07 је рекао да је ту просторију чувао Шала. У логору је било и других стражара ОВК, као што је један маскирани војник по имену Хоца, који је у два наврата тукао затворенике, и Муриззи.

...

(х) Милован Крстић и Миодраг Крстић

339. Љиљана Митровић је у свом сведочењу рекла да су 24. јуна 1998. Слободан Митровић и Милован Крстић покупили Миодрага Крстића из болнице у Београду и кренули у село Речане на Косову. Путовали су Фолцвагеновим голфом тегет боје. Зауоставили су се у Крушевцу. Од тада им нестаје сваки траг. Када је Љиљана Митровић стигла на Косово да тражи свог мужа Слободана Митровића, Абдул Криезиу јој је рекао да су Слободан Митровић и браћа Крстић, по националности Срби, отети у Црнољеву и одведени у правцу Малишева. Слободанка Крстић је навела да јој је брат покојног супруга рекао да је, месец дана након отмице, видео кола Миодрага Крстића у Малишеву и да их је возио извесни косовски Албанац из Малишева звани Лиман.

340. Много особа идентификовало је и Милована Крстића и Миодрага Крстића као затворенике који су држани у остави у заробљеничком логору Лапушник. Иван Бакрач је у свом сведочењу навео да му је Милован Крстић испричао како је ту доведен. Према речима Ивана Бакрача, Милован Крстић му је рекао да су га одвезли у једну школу његовим сопственим колима, Фолцвагеновим голфом тегет боје. Војко Бакрач је посведочио да је исту причу чуо од „браће Крстић“. Личне исправе Милована Крстића су, по свему судећи, пронађене у Лапушнику. На основу тих доказа, Веће се уверило да је ОВК Милована Крстића и Миодрага Крстића држала заточене у заробљеничком логору Лапушник током неутврђеног временског периода, почевши од 24. јуна 1998. Веће закључује да они у то време нису активно учествовали у непријатељствима.

341. Што се тиче услова у којима су држани ови и други затвореници, Веће се на основу доказа уверило да су услови заточења у остави били такви да представљају кривично дело окрутног поступања (Тачка 6). Међутим, нема доказа о непосредном и другом конкретном малтретирању Милована Крстића или Миодрага Крстића.

342. Тужилаштво тврди да су Милован и Миодраг Крстић убијени у заробљеничком логору Лапушник између 24. јуна 1998. и 26. јула 1998. Како тела

Милована и Миодрага Крстића нису пронађена, тужилаштво позива Веће да – примењујући факторе из предмета *Тужилац против Крнојелца* – установи да су задовољени елементи кривичног дела убиства. Од нестанка Милована и Миодрага Крстића прошло је више година и они током тог времена нису контактирали ни своју породицу ни неког другог. Већу су предочени докази о нестанку других особа заточених у Лапушнику. Докази о томе да су Милован Крстић или Миодраг Крстић малтретирани за време заточеништва у Лапушнику нису предочени, али Веће узима у обзир сведочења о поступању са заточеницима уопште и дела насиља извршена на некима од њих. Веће је такође свесно тога да постоје докази да су нека од лица заточених у заробљеничком логору касније ослобођена.

343. Без обзира на то, на основу доказа које је извело тужилаштво Веће се није уверило да је оно доказало елементе кривичног дела убиства у случају Милована Крстића и Миодрага Крстића. Веће не располаже доказима да су Милован Крстић или Миодраг Крстић убијени у заробљеничком логору Лапушник, да су их убили стражари ОВК из тог заробљеничког логора или да су убијени у периоду који тужилаштво наводи у Оптужници, односно, између 24. јуна 1998. и 26. јула 1998. Штавише, Слободанка Крстић је чула да су Милован и Миодраг Крстић били живи у августу 1998. То су, међутим, била само говоркања. Осим тога, у новембру 1998, брат Слободанке Крстић гледао је програм на телевизији који је приказивао војнике ОВК у Кукешу у Албанији. Брат Слободанке Крстић рекао је Слободанки Крстић да је међу њима препознао Миодрага Крстића. Када узме у обзир све релевантне околности, Веће не може да се увери да је тужилаштво доказало да су Милован Крстић и Миодраг Крстић одиста мртви.

344. Елементи кривичног дела мучења (тачка 4) у вези са Милованом Крстићем ни Миодрагом Крстићем нису доказани. Остављајући по страни питање кривичне одговорности тројице оптужених, Веће закључује да су елементи кривичног дела окрутног поступања (тачка 6) у вези с Милованом Крстићем и Миодрагом Крстићем доказани. Веће закључује да елементи кривичног дела убиства (тачка 8) у вези са Милованом Крстићем и Миодрагом Крстићем нису доказани.

(xi) Слободан Митровић

345. Љиљана Митровић је навела да је 24. јуна 1998. Слободан Митровић, по националности Србин, с рођаком Милованом Крстићем покупио из болнице у Београду Миодрага Крстића и да су кренули за Речане на Косову. Љиљана Митровић је последњи пут видела супруга 23. јуна 1998. у Аранђеловцу. Српске власти рекле су Љиљани Митровић да је ауто који је по опису одговарао Фолцвагеновом голфу којим су се возиле поменуте особе виђен како прелази границу у Мердару. Љиљана Митровић је 25. јуна 1998. отишла на Косово, где јој је Абдул Криезиу из Суве Реке рекао да су њен супруг и браћа Крстић отети у Црнољеву и одведени у правцу Малишева.

346. Други људи препознали су Слободана Митровића међу онима који су били у заробљеничком логору Лапушник. Сведок Л07 је на фотографији тачно препознао Слободана Митровића и рекао да је он био један од заточеника у остави у Лапушнику. Војко Бакрач је рекао да су га држали у остави с „браћом

Крстић, од којих се један звао Слободан“, али није препознао Слободана Митровића на фотографији. По свему судећи, личне исправе Слободана Митровића пронађене су у Лапушнику.

347. Када му је показана фотографија Слободана Митровића, Иван Бакрач га је препознао као једног од људи заточених у остави у заробљеничком логору у Лапушнику. Иван Бакрач није знао име особе коју је препознао на фотографији. Према речима Ивана Бакрача, Слободан Митровић је на нози имао рану од метка и испричао му је да је погођен приликом покушаја бекства из аутобуса који је зауставила ОВК. Ово не одговара сведочењима о хапшењу Слободана Митровића које су дале Љиљана Митровић и Слободанка Крстић, према чијим сазнањима је Слободан Митровић путовао аутом, а не аутобусом. Веће напомиње да околности које је описао Иван Бакрач одговарају аргументацији тужилаштва о хапшењу и нестанку Србољуба Миладиновића, за кога тужилаштво тврди да је такође био притворен у заробљеничком логору Лапушник. Недоследност ових доказа је очигледна.

348. Упркос томе, Веће се на основу доказа уверило да је Слободан Митровић идентификован као један од људи заточених у остави у заробљеничком логору Лапушник. Веће се такође уверило да је ОВК Слободана Митровића држала заточеног у остави неко неодређено време, почевши од 24. јуна 1998. Веће закључује да Слободан Митровић за то време није активно учествовао у непријатељствима.

349. Као што је Веће већ размотрило, услови у остави у релевантно време били су такви да представљају кривично дело окрутног поступања. Изузев тога, нема доказа да је Слободан Митровић у Лапушнику био директно подвргнут малтретирању или мучењу.

350. Тужилаштво тврди да је Слободан Митровић убијен у заробљеничком логору Лапушник у периоду између 24. јуна 1998. и 26. јуна 1998. Тужилаштво тражи да Веће на доказе који су му предочени примени факторе изложене у предмету *Тужилац против Крнојелца*. Прошло је више година откад је Слободан Митровић нестао, а он за то време није контактирао своју породицу ни било ког другог. Већу су такође предочени докази о нестанку других особа притворених у Лапушнику. Супрузи Слободана Митровића се такође јавио неки човек који је тврдио да је видео Слободана Митровића, што је, по свему судећи, била неукусна шала. Љиљана Митровић је, сведочећи пред Већем, навела да свог супруга није видела откад је нестао и да је сигурна да је он убијен. Веће не сумња у то да је Љиљана Митровић приликом сведочења говорила истину. Међутим, што се тиче околности могуће смрти њеног супруга, њено сведочење није довољно одређено да би се могли утврдити елементи кривичног дела убиства за које се оптужени терете.

351. Веће закључује да елементи кривичног дела мучења (тачка 4) у вези са Слободаном Митровићем нису доказани. Остављајући по страни кривичну одговорност тројице оптужених, Веће закључује да су у вези са Слободаном Митровићем елементи кривичног дела окрутног поступања (тачка 6) задовољени.

Веће закључује да елементи кривичног дела убиства (тачка 8) у вези са Слободаном Митровићем нису доказани.

(xii) Мирослав Шуљинић

352. Дана 21. маја 1998, Мирослав Шуљинић, по националности Србин, нестао је док се из Доброг Дола враћао у Видање. Брат Мирослава Шуљинића, Јеремија Шуљинић, добио је од МУП-а информацију да је Мирослав Шуљинић 21. маја 1998. прешао контролни пункт МУП-а код Коморана у правцу Лапушника. Три новинара су тог истог дана наводно видела његова кола у Лапушнику.

353. Истражитељи су Јеремији Шуљинићу показали једну белешку, која је приложена уз његову писмену изјаву, на којој пише следеће: „Ја сам Шуљинић, Мирослав, рођен 8. јуна 1996. [sic]. По занимању радник. Ухапшен од стране УЧК у Лапошнику [sic]. 21. маја 1998“. Јеремија Шуљинић је изјавио да је препознао рукопис Мирослава Шуљинића.

354. Само један од сведока тужилаштва који су сведочили *viva voce* навео је да је Мирослав Шуљинић био у Лапушнику. Када му је показана фотографија Мирослава Шуљинића, Иван Бакрач је рекао да је то човек који је „увек био насмејан“ и који је тамноплавим Фолцвагеновим голфом путовао заједно с Милованом Крстићем. Међутим, према писменој изјави Јеремије Шуљинића, Мирослав Шуљинић није био с Милованом Крстићем кад је ухапшен; према речима Јеремије Шуљинића, Мирослав Шуљинић је, послом, у Добри До путовао сам. Поред тога, Јеремија Шуљинић је навео да је Мирослав Шуљинић путовао тојотом королом, а не голфом. Касније током сведочења, Ивану Бакрачу је показана фотографија Мирослава Шуљинића и постављено му је питање да ли је то један од људи с којима је разговарао кад се распитивао где је и како је Стамен Генов. Иван Бакрач је потврдио да је Мирослав Шуљинић био један од људи с којима је разговарао.

355. Веће се уверило да је Иван Бакрач приликом сведочења говорио истину. Међутим, његова сећања о ономе што је чуо о околностима хапшења Мирослава Шуљинића нису у сагласности са писменом изјавом Јеремије Шуљинића о хапшењу Мирослава Шуљинића. Веће нема адекватан основ да утврди како је ухапшен Мирослав Шуљинић. Једна могућност је стога да је Иван Бакрач погрешно идентификовао Мирослава Шуљинића. Ниједан други сведок *viva voce* којег је позвало тужилаштво није рекао да је Мирослав Шуљинић био у заробљеничком логору Лапушник. Осим тога, порекло писмене изјаве коју је наводно написао Мирослав Шуљинић што је Јеремија Шуљинић и потврдио, није познато. Што се Већа тиче, сумња у вези с тим да ли је Мирослав Шуљинић заиста био заточен у заробљеничком логору Лапушник стога није отклоњена.

356. Веће, према томе, закључује да елементи кривичног дела мучења (тачка 4) окрутног поступања (тачка 6) и убиства (тачка 8) у вези с Мирославом Шуљинићем нису доказани.

(xiii) Живорад Крстић

357. Према писменим изјавама Снежане Симоновић и Стојана Стојановића, Живорад Крстић, по националности Србин, скинут је из аутобуса 25. јуна 1998.

када се, после помена брату, из Призрена враћао у Приштину. Стојан Стојановић је од братанца/сестрића Живорада Крстића чуо да је Живорад Крстић скинут из аутобуса у Црнољеву. Према речима Стојана Стојановића, аутобус су зауставили војници који су се представили као припадници ОВК. Торба и личне исправе Живорада Крстића пронађене су у аутобусу. Живорад Крстић је отет са још два Србина неутврђеног идентитета.

358. Зет Живорада Крстића је навео да се састао с два човека која су ослобођена преко Међународног комитета Црвеног крста. Када им је показана фотографија Живорада Крстића, обојица су га препознала као једног од људи који су били заточени у логору заједно с њима. У писменој изјави се не наводе имена ове двојице људи, али судећи по опису и околностима, то би могли бити Бакрачи. Снежана Симоновић, ћерка Живорада Крстића, у писменој изјави је навела да јој је једна особа у октобру 1998. испричала како су јој затвореници из једног логора негде код Суве Реке рекли да је у логору човек по имену Крстић, из Приштине, који је имао три ћерке и био слабог здравља. Живорад Крстић је имао три ћерке. Војко Бакрач је рекао да је у заробљеничком логору Лапушник у остави био заточен један старији болестан господин. Према његовом сведочењу, тај старији господин је имао дијабетес и, нешто пре хапшења, био је на операцији очију. Војко Бакрач је на фотографији препознао Живорада Крстића као једног од заточених у остави. Војко Бакрач је навео да је тај старији човек био једини заточеник седе косе. Писмена изјава Снежане Симоновић потврђује да је Живорад Крстић имао операцију очију око месец дана пре него што је ухапшен. У својој писменој изјави Снежана Симоновић је такође навела да је Живорад Крстић у време када је ухапшен узимао лекове за дијабетес.

359. Веће прихвата да је ОВК Живорада Крстића држала заточеног у остави у Лапушнику у неутврђеном трајању почевши од 25. јуна 1998. Веће прихвата да он у то време није активно учествовао у непријатељствима. Веће закључује да је Живорад Крстић био подвргнут окрутном поступању због општих услова у остави. Веће је прихватило да су ти услови били такви да је заточење особа у остави представљало кривично дело окрутног поступања. Веће посебно узима у обзир године Живорада Крстића и његово здравствено стање у време заточења. У време када је ухапшен, он је био слабог здравља, имао је дијабетес и опорављао се од операције очију. Нема доказа о томе да је Живорад Крстић у заробљеничком логору Лапушник био подвргнут мучењу.

360. Тужилаштво тврди да је Живорад Крстић убијен између 24. јуна 1998. и 26. јула 1998. у заробљеничком логору Лапушник. Овде се тужилаштво опет позива на посредне доказе; тужилаштво позива Веће да увежи факторе из предмета *Тужилац против Крнојелца*.

361. Нема доказа о томе да је Живорад Крстић у заробљеничком логору Лапушник био директно злостављан. Живорад Крстић од свог нестанка није контактирао пријатеље или породицу. Снежана Симоновић је навела да је обавештена да је Живорад Крстић био жив у октобру 1998. У својој писменој изјави, Стојан Стојановић је рекао да му је Бошко Буха негде 1999. године рекао да је Живорад Крстић умро. Бошко Буха није умео да каже Стојану Стојановићу тачно када и како је Живорад Крстић умро. Међутим, Бошко Буха је рекао

Стојану Стојановићу да је Живорад Крстић умро „пре неког времена“. Стојан Стојановић је такође чуо да је братанцима/сестрићима Живорада Крстића, који су покушавали да воде преговоре о пуштању Живорада Крстића, такође речено да је он умро. Иако ове информације из друге руке не доказују да је Живорад Крстић мртав, оне не дају разлога за веровање да би он још увек могао бити жив. Међутим, Веће сматра да на основу ових доказа не може с довољном сигурношћу да закључи да је Живорад Крстић мртав.

362. Ако би се, макар провизорно, прихватило да је Живорад Крстић умро у заробљеничком логору, следећа два закључка која би из тога било могуће извести говорила би у прилог кривичном делу убиства – или да је хотимично убијен од стране једне или више особа, или да је умро јер му је хотимично ускраћена лекарска нега. Пред Већем нема довољно доказа који би поткрепили први закључак. На основу доказа предочених Већу елемент намере који би поткрепљивао други закључак није задовољен. С обзиром на ове околности, кривично дело убиства у вези са Живорадом Крстићем није доказано.

363. Веће, према томе, закључује да елементи кривичног дела мучења (тачка 4) у вези са Живорадом Крстићем нису доказани. Остављајући по страни кривичну одговорност тројице оптужених, Веће закључује да су елементи кривичног дела окрутног поступања (тачка 6) у вези са Живорадом Крстићем доказани. Веће закључује да тужилаштво у вези са Живорадом Крстићем није доказало елементе кривичног дела убиства (тачка 8).

132. Двојица од тројице оптужених, г. Фатмир Лимај и г. Исак Муслиу, ослобођени су кривице по свим тачкама оптужнице. Трећи оптужени, г. Харадин Бала, проглашен је кривим у погледу мучења, окрутног поступања и убиства, али не у вези са г. Слободаном Митровићем, г. Милованом Крстићем, г. Миодрагом Крстићем, г. Живорадом Крстићем и г. Мирославом Шуљинићем.

133. Ови налази и закључак Претресног већа потврђени су од стране Жалбеног већа 27. септембра 2007. године (IT-03-66-A).

III. ЖАЛБЕ

134. Жалиоци се жале на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и нестанак г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци позивају на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

135. Жалиоци се такође жале на душевну бол и патњу, које су им наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, они се ослањају на члан 3 ЕКЉП.

136. У погледу случаја незаконите продаје непокретне имовине г. Живорада Крстића, Комисија мора да напомене да гђа Снежана Симоновић није изричито покренула

питање адекватности истраге УНМИК-ових власти о овоме. Комисија стога ту жалбу не сматра засебном жалбом.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

137. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака које су спровеле треће стране на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
138. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
139. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
140. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је

горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.

141. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 99). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истражи случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
142. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји покрећу континуирану ситуацију, Комисија има правну надлежност да испита жалбе које се односе на ту ситуацију (видети Европски суд за људска права (ЕСЉП), Велико Веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

143. Жалиоци се жале, у суштини, на повреду права које се односе на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и нестанком г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића. Жалиоци такође наводе да нису били обавештени о томе да ли је истрага спроведена и какав је био њен исход.
144. СПГС је доставио примедбе УНМИК-а на меритум жалби у три наврата: 7. марта 2014. (у вези са меритумом жалбе г. Јеремије Шуљинића, предмет бр. 276/09), 9. априла 2014. (у вези са жалбама гђе Љиљане Митровић, гђе Данијеле Крстић, гђе Слободанке Симовић и гђе Снежане Симоновић, предмети бр. 144/09, 158/09, 209/09, 210/09 и 258/09) и 16. јула 2014. у вези са меритумом шест спојених жалби (видети §§ 16, 19 и 25 горе у тексту).
145. СПГС уопштено напомиње да је УНМИК, у овом случају, успео да добије копије релевантних списа који су се претходно налазили код КНЈСМ-а и ЈИРЗ-а полиције

УНМИК-а. Такође, УНМИК-ове примедбе о жалбама биле су „исто тако делимично засноване на... документима МКТЈ-а, јавно доступним на веб–страници МКТЈ-а“.

146. СПГС такође напомиње да, након што је предао све полицијске списе ЕУЛЕКС-у, УНМИК „више није био задужен за чување полицијских записа на Косову, па тако, у принципу, није могао да задржи копије класификованих и текућих полицијских истражних списа“. Према наводима СПГС-а, на захтев УНМИК-а и на основу сопствене процене, ЕУЛЕКС ће можда доставити, или неће доставити... такве истражне записе“. Из тог разлога, према наводима СПГС-а, „пропуст да се ХРАП-у достави целокупан истражни спис не може да доведе до тога да ХРАП донесе необориву претпоставку да је УНМИК пропустио да спроведе ваљану истрагу“.
147. У својим коментарима о меритуму жалбе сходно члану 2, СПГС наводи да је до нестанка сродника жалилаца дошло под околностима опасним по живот, отприлике у исто време, пре усвајања Резолуције 1244 (1999) УНСБ-а, којом је успостављен УНМИК. Он напомиње да је у том тренутку безбедносна ситуација на Косову била изузетно напета и ниво насиља је био висок на целом Косову, због оружаног сукоба који је тада трајао. Убрзо након распоређивања УНМИК-а јуна 1999. године, безбедносна ситуација и даље је била напета пошто је „КФОР још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
148. СПГС прихвата одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у погледу случајева г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП, почевши од 11. јуна 1999. године. Према речима СПГС-а, „суштински циљ такве истраге [био] је да обезбеди ефикасну примену домаћих закона којима се штити право на живот, као што је дефинисано УНМИК-овом Уредбом бр. 1999/01 О овлашћењима Привремене управе на Косову од 25. јула 1999. године и, касније, УНМИК-овом Уредбом бр. 1999/24 О закону применљивом на Косову од 12. децембра 1999. године, са изменама и допунама“.
149. СПГС напомиње да жалиоци не наводе да је дошло до повреде материјалног аспекта члана 2, већ његовог процедуралног дела. СПГС наводи да је „процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације жртве путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт жртве“.
150. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је била подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система: постављени су ентитети и кантони у складу са Дејтонским мировним споразумом; уведене су споразумне поделе власти како би се обезбедила ефикасна равноправност између „конститутивних народа“ у послератном друштву (видети случај *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, ЕКЈП 2009-...), било је потребно створити нове институције, а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зарађених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине.

Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

151. Са становишта СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом на Косову „од 1999. до 2008. године“, веома сличном оној у Босни „у периоду од 1995. до 2005. године“. СПГС наводи да је током сукоба на Косову на хиљаде људи расељено или нестало. Многи људи који су нестали, отети су, убијени, и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
152. Јуна 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због онога што су претходно урадили, углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је

функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени; тимови МКТЈ-а обављали обдукције на што је више тела могуће, спроводећи идентификацију у малој мери или је уопште нису спроводили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.

153. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример, на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.

154. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а из 2000. године, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским

руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

155. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усредредио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочин. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј култури, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.
156. Он даље наводи да након сукоба домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису функционисале и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке спречавале су полицију УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаним са ситуацијама након сукоба.
157. У погледу свих предмета, СПГС пружа кратак преглед мера које су предузели УНМИК-ови органи и доступних истражних докумената (видети §§ 66–128 изнад). Он затим наставља да оправдава примарну надлежност МКТЈ-а над истрагама у овом предмету.
158. С овим у вези, СПГС прво наводи чињеницу да се г. Слободан Митровић, г. Милован Крстић, г. Миодраг Крстић, г. Живорад Крстић и г. Мирослав Шуљинић спомињу као наводне жртве у МКТЈ-евим оптужницама по предмету ИТ-03-66 против Фатмира Лимаја, Харадина Бале и Исака Муслиуа; међутим, Трибунал је све оптужене ослободио кривице за њихову отмицу и нестанак (видети § 129–133 изнад).
159. Наводећи саопштење за јавност које је дао тужилац МКТЈ-а 29. септембра 1999. године, СПГС додаје следеће: „јасно је да КТ [Канцеларија тужиоца] МКТЈ-а није имала ни овлашћење ни средства да делује као примарна истражна и тужилачка агенција по питању свих кривичних дела почињених на територији Косова. Истрага и гоњење за прекршаје који можда леже ван горенаведеног оквира правне надлежности у целости спадају под одговорност УНМИК-а, који делује путем Цивилне полиције УН-а (УНЦИВПОЛ) и новоформиране цивилне полиције на Косову, уз помоћ КФОР-а. Да би се обезбедило да МКТЈ-ев КТ и горепоменуте агенције делују у оквиру својих сфера, биће корисно одржавати ефикасну везу између њих и КТ-а. Ово би требало да омогући тужиоцу да се стално информира о природи и статусу истрага које спроводи УНМИК (УНЦИВПОЛ и цивилне полицијске снаге) уз помоћ КФОР-а, у погледу случајева који су можда повезани са злочинима у оквиру надлежности МКТЈ-а“.

160. Према мишљењу СПГС-а, МКТЈ је сматрао да истрага и кривично гоњење по предмету *Фатмир Лимај и остали* директно спада под оквире истражних приоритета. Оптужени у том предмету били су оптужени, конкретно, за подстицање, налагање и планирање убистава г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића, које је наводно убила ОВК у заробљеничком логору Лапушник између 24. јуна и 25. јула 1998. године. Међутим, СПГС такође наводи да из документације доступне УНМИК-у није могуће утврдити да ли је МКТЈ упутио УНМИК-у било какав званичан захтев за пребацивање истраге у надлежност МКТЈ-а, сходно члановима 8–10 МКТЈ-евог Правилника о поступку и доказима (ПОП). Међутим, према мишљењу СПГС-а, „у случајевима када МКТЈ тврди да има примат надлежности тако што присваја одређени предмет чији поступак још није започет пред државним судом, не постоји правни захтев којим би се затражило од тог суда да уступи надлежност, нити постоји ризик од нарушавања законског поступка [...]“.

161. Осврћући се на предмет ЕСЈП-а *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, СПГС такође тврди да не постоји апсолутно право... кривичног гоњења или доношења пресуде... и чињеница да се истрага завршава без конкретних резултата, или само са ограниченим резултатима, не значи да је дошло до неког пропуста. Обавеза [сходно члану 2 ЕКЈП] је само обавеза употребе средстава“. Према мишљењу СПГС-а, задовољен је суштински циљ из члана 2 ЕКЈП у овом случају. Он даље наводи да „свака претпоставка да је УНМИК и даље имао обавезу да спроводи засебне кривичне поступке паралелно са поступцима које је започео МКТЈ, покреће могућност реакције жалилаца који, због незадовољства исходом надлежног судског поступка, једноставно траже правне лекове од других надлежних органа тако што тврде да је начињен пропуст у решавању тог поступка.“

162. СПГС стога закључује да је УНМИК деловао у складу са процедуралним захтевима из члана 2 ЕКЈП, у погледу свих жртава у овом предмету.

3. Процена Комисије

163. Комисија сматра да се жалиоци позивају на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЈП, у погледу тога да полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и нестанком г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића.

а) Подношење релевантних списа

164. СПГС примећује да су сви доступни списи који се тичу истраге достављени Комисији. Штавише, 21. фебруара 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да се достављање може сматрати завршеним (видети § 23 горе у тексту).

165. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбе. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
166. Комисија даље напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те тако може покренути, сâмо по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који делови могу бити непотпуни.
167. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалби на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

в) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

168. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрања окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
169. Да би се бавила тврдњама жалилаца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно

члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободу дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

170. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузроковао државни агент (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 131 изнад у тексту, при § 136; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014, § 317).
171. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
172. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102; при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).

173. Европски суд је такође нагласио да „захтеви из члана 2 превазилазе оквира званичне истраге, где то доводи до покретања поступака пред државним судовима: поступак у целини, укључујући фазу суђења, мора да задовољи захтеве позитивне обавезе заштите живота путем закона. Иако не постоји апсолутна обавеза решавања свих кривичних гоњења изрицањем пресуде или одређене казне, државни судови никако не би смели да допусте да прекршаји који се тичу насилних смрти остају некажњени“ (ЕСЈП, *Јелић против Хрватске*, бр. 57856/11, пресуда од 12. јуна 2014, § 77).
174. ЕСЈП је даље навео у том погледу да се „међу главним циљевима наметања кривичних санкција, налазе казна, као облик задовољења правде за жртве, и опште застрашивање са циљем превенције нових кршења и поштовања владавине права. Међутим, ниједан од ових циљева није могуће остварити без извођења наводних починилаца пред лице правде. Пропуст надлежних органа да наставе са кривичним гоњењем највероватнијих непосредних починилаца умањује ефикасност кривично-правног механизма усмереног ка превенцији, сузбијању и кажњавању незаконитих убистава“ (ЕСЈП, *Јелић против Хрватске*, цитиран изнад, § 90).
175. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 169, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек да направе озбиљне покушаје да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене и неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше југословенске републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 170 при § 322).
176. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП 2002-II; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 170, при § 323).
177. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су

локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 172 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се само расветљава један аспект судбине несталих лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЈП [ВВ] наведен изнад, у § 102, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве могу сами по себи представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад у § 172, при § 64).

178. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 171 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 171 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 170, при § 324).
179. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме је задовољила право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри*, наведен изнад у § 175, при § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 (2) Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног

извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода као и борби против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за неморално и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23-26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

180. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића дошло скоро годину дана пре распоређивања УНМИК-а на Косову, током оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
181. Ипак, са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
182. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
183. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
184. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*,

наведен изнад у § 172 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 178, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 171, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЈП, случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 171, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39–51; ЕСЈП, [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 170, при § 319).

185. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при § 164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између многих осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен изнад у § 169, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; ЕСЈП [ВВ], случај *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, случај *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 171, при §§ 215-224; ЕСЈП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
186. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 168, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
187. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да

су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут расподеле свеобухватне одговорности у погледу надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЈП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 35 изнад).

188. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 172 горе у тексту, § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).
189. Међутим, Комисија сматра да у контексту најозбиљнијих злочина почињених против цивила члан 2 налаже да надлежни органи предузму све истражне напоре како би утврдили чињенице и довели починиоце пред лице правде. Оваквим предметима се даје приоритет.
190. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен јавног надзора у погледу тога да ли ефикасност истрага испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће, у погледу сваког предмета, утврдити да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
191. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности из члана 2, везано за бројне истраге које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака

везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, попут кашњења са уписивањем предмета и прекорачења периода неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуста да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатка усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатка редовних и значајних разматрања предмета; недостатка тужилачког надзора; и пропуста да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем *Аслаканова и остали против Русије*, предмет ЕСЈП-а, цитиран изнад у § 177, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

192. Осврћући се на појединости овог случаја, Комисија прво напомиње да постоји извесни докази истраге коју су спровели УНМИК-ови органи у погледу отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића. Међутим, Комисија такође напомиње да све те истражне радње, са изузетком истраге коју су спровели УНМИК-ов МТ и ЈИРЗ у периоду 2006–2008 (видети §§ 89–110 горе у тексту), леже ван оквира временске надлежности Комисије (видети § 140 горе у тексту).
193. У овом случају, јасно је да су отмица и нестанак г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића били предмет истраге МКТЈ-а у предмету бр. ИТ-03-66, *Лимај и остали* (видети § 129–133 горе у тексту). У оптужници по овом предмету, коју је покренуо КТ 24. јануара 2003. године, оптужени се терете за подстицање, налагање и планирање њихових убистава док су били у заточеништву ОВК. Међутим, 27. септембра 2007. године, Жалбено веће МКТЈ-а је све оптужене ослободило кривице у погледу наводних злочина, укључујући злочине почињене над сродницима жалилаца.
194. На почетку, Комисија наглашава да она не оспорава свеукупан примат надлежности МКТЈ-а у истрази сваког злочина у оквиру њене надлежности, који је почињен на територији бивше Југославије, због свог признатог међународног статуса у складу са Резолуцијом 827 Савета безбедности УН-а (из 1993. године). Међутим, Комисија сматра да аспект који још увек треба да се истражи из перспективе процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, јесте питање тога да ли је УНМИК и даље имао било какву обавезу сходно овом члану, поред обавезе сарадње и пружања помоћи МКТЈ-у, током периода надлежности Комисије.
195. У том смислу, Комисија подсећа да је, убрзо након успостављања УНМИК-а, током давања коментара о истрази наводних злочина на Косову, тужилац МКТЈ-а јасно навела да МКТЈ не поседује „ни мандат ни средства за функционисање у својству

примарне истражне и тужилачке агенције у погледу свих кривичних дела почињених на територији Косова“ (видети § 159 горе у тексту). Такође, тужилац МКТЈ-а је поновила да су „правосудни органи на Косову компетентни да суде оптуженима за злочине који леже у оквиру надлежности Међународног трибунала. У одређеним случајевима који се морају решавати од случаја до случаја, Међународни кривични трибунал има право да тражи од домаћих судова да се подреде његовој надлежности, у складу са Статутом Трибунала и његовог ПОП-а“¹⁹.

196. Према мишљењу Комисије, „примат“ правне надлежности МКТЈ-а није апсолутан. Заиста, у члановима 8–10 МКТЈ-евог ПОП-а наведени су услови који се тичу његовог права да преузима истраге и утврђује званичне процедуре које треба поштовати. Члан 8 МКТЈ-евог ПОП-а гласи: „У случајевима када се тужиоцу чини да је кривично дело у оквиру правне надлежности Трибунала било или јесте предмет истрага или кривичних поступака покренутих у суду било које државе, тужилац може затражити од те државе да достави све релевантне информације у том погледу, а држава је у обавези да одмах проследи те информације тужиоцу, у складу са чланом 29 Статута“. У члановима 9 и 10 јасно стоји да, када се испуне одређени услови, по захтеву тужиоца, одговорно претресно веће може званично да затражи од релевантног државног суда да уступи тај поступак надлежности Трибунала.
197. Комисија је убеђена да је МКТЈ морао да упути државним органима званични захтев за информације и сарадњу или захтев за уступање поступка. Дакле, МКТЈ је морао да упути такав захтев УНМИК-у пре преузимања предмета, што би се званично видело из документације УНМИК-а. Овим би се, *прво*, оправдао изостанак активности УНМИК-ових органа у погледу конкретних истрага и, *друго*, то би омогућило будуће праћење и преузимање истражних докумената и доказа од стране државних органа, када се укаже потреба за тим.
198. Међутим, из истражног списка који је УНМИК ставио на располагање Комисији се не види ангажованост МКТЈ-а на било ком ступњу истраге полиције УНМИК-а. Штавише, чак у периоду 2006–2008. године, док су ЈИРЗ полиције УНМИК-а и МТ истраживали наводну незакониту продају имовине г. Живорада Крстића, изгледа да нису знали за постојећи поступак МКТЈ-а (видети 89–97 горе у тексту). Могуће учешће МКТЈ-а у овом случају види се први пут у захтеву полиције УНМИК-а за информације у вези са овом жртвом, упућеном МКТЈ-у и датираном на 20. јун 2008. (видети § 99 горе у тексту), на који је МКТЈ одговорио позитивно (видети § 109 горе у тексту).
199. У том погледу, Комисија такође са забринутошћу напомиње изјаву УНМИК-а да МКТЈ није доставио, или чак да није морао да достави, ниједан запис о таквом званичном захтеву (видети § 160 горе у тексту). Због тога се чини да је МКТЈ

¹⁹ Видети: изјаву тужиоца Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, Карле дел Понте, о истрази и гоњењу починилаца кривичних дела ратних злочина почињених на Косову, 29. септембар 1999. // званична веб-страница МКТЈ-а [електронска база података] - <http://www.icty.org/sid/7733> (прегледано 10. новембра 2014).

једноставно можда преузео УНМИК-ове истражне списе без упућивања икаквог званичног захтева, и чак без икаквог трага о тој активности. Уколико је то тачно, то би могло озбиљно да утиче на могућност праћења документације и доказа по том предмету, као и на обезбеђивање оригиналности документације. Одсуство одговарајућег ланца чувања истражних списа може утицати на будући кривични поступак и, накнадно, на права заинтересованих страна.

200. Комисији је такође упозната са чињеницом да је од њеног оснивања МКТЈ поседовао одређени број теренских канцеларија на територији бивше Југославије, које су „првобитно биле успостављене као испоставе КТ-а и биле су смештене у Београду, Сарајеву, Загребу, Приштини, Бања Луци и Скопљу. ... Почетком 2000. године, теренске канцеларије у Сарајеву, Београду, Загребу и Приштини добиле су архиву, првенствено у функцији лакшег приступа информацијама и јавног информисања. Тужилаштво се повукло из канцеларије у Приштини 2006. године, а из канцеларије у Загребу, 2010. године“²⁰. Касније, 31. децембра 2012. године, затворена је теренска канцеларија тужиоца МКТЈ-а у Приштини²¹.
201. Тако, према мишљењу Комисије, није искључена могућност да је МКТЈ такође спровео независну истрагу отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића у склопу шире истраге у случају *Лимај и остали*. Такође је могуће да УНМИК-ови органи нису били обавештени ни о једној таквој активности МКТЈ-евог КТ-а. Овим може да се објасни недостатак информација у истражном спису, везаним за ангажовање МКТЈ-а.
202. Иако Комисији није достављен ниједан доказ о томе када је МКТЈ преузео руковођење овим истрагама, познато је да је 24. јануара 2003. године МКТЈ-ев КТ подигао прву оптужницу по предмету ИТ-03-66, у којој су г. Слободан Митровић, г. Милован Крстић, г. Миодраг Крстић, г. Живорад Крстић о г. Мирослав Шуљинић наведени међу српским заточеницима које је наводно убила ОВК у свом логору у Лапушнику. Дакле, јасно је да је најкасније до јануара 2003. године МКТЈ преузео потпуну контролу над овим истрагама.
203. Такође, Комисија је мишљења да се 27. септембар 2007 године, када је Жалбено веће МКТЈ-а донело пресуду по предмету *Лимај и остали* (ИТ-03-66-А), може разумно сматрати крајем судског поступка МКТЈ-а. Ниједан од оптужених по предмету ИТ-03-66 није проглашен кривим за отмицу и нестанак г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића.
204. Комисија је свесна чињенице да не могу све истраге довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. Међутим, Комисија је такође напоменула у много наврата да обавеза спровођења истраге није прекршена само због тога што

²⁰ Видети: *Трибунал затвара теренске канцеларије у Хрватској и на Косову* // званична веб-страница МКТЈ-а [електронска база података] - <http://www.icty.org/sid/11180> (прегледано 8. новембра 2014).

²¹ Видети: Ibid.

истрага не производи задовољавајући резултат и да истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност (видети нпр, случај *Младеновић*, мишљење ХРАП-а од 26. јуна 2014. године, §§ 192–194).

205. У том погледу, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права навео да „постоји мало основа за заузимање превише конвенционалног става у погледу могућности постојања обавезе спровођења истраге незаконских убистава која се јавља много година након ових догађаја, пошто је признато да су кривично гоњење и кажњавање починилаца од јавног интереса, нарочито у контексту ратних злочина и злочина против човечности“ (видети ЕСЈП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, наведен у § 188 горе у тексту, при § 69). Она такође подсећа да је ЕСЈП нагласио да би ефикасна истрага требало да обухвати „не само лица са командном одговорношћу већ и непосредне починиоце, како би се спречила појава толерисања и сарадње у чињењу незаконских дела“ (ЕСЈП, *Јелић против Хрватске*, наведен изнад у § 173, при § 94).
206. Дакле, Комисија сматра да, пошто нису пронађени посмртни остаци жртава и лица одговорна за њихову отмицу и нестанак нису изведена пред лице правде, процедурална обавеза из члана 2 ЕКЈП није била испуњена и да је требало наставити са њеним спровођењем, упркос томе што је протекао дуг временски период од тренутка када су почињени наводни злочини.
207. Према мишљењу Комисије, након што је Жалбено веће МКТЈ-а донело одлуку, септембра 2007. године, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге, та надлежност је требало да буде званично пребачена на УНМИК. Тада би УНМИК-ови органи имали обавезу да користе средства која су им на располагању да размотре истрагу како би се уверили да ништа није занемарено, и да обавесте сроднике о напретку те истраге.
208. Комисија може да размотри касније активности УНМИК-а у вези са овом истрагом, пошто она лежи унутар оквира временске надлежности Комисије. Међутим, период разматрања Комисије по овом питању завршио се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права (видети § 37 горе у тексту). Активност власти, а не УНМИК-а, након тог тренутка, лежи ван надлежности Комисије (видети §§ 140–142 горе у тексту).
209. Комисија напомиње да није јасно да ли је МКТЈ званично пребацио овлашћење УНМИК-у да настави са истрагом отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића, заједно са истражним списима, и, уколико јесте, када се то десило. Ипак, из докумената достављених Комисији види се да су УНМИК-ов МТ и ЈИРЗ предузели неке истражне активности у покушају да повежу наводну незакониту продају непокретне имовине г. Живорада Крстића са његовом отмицом (видети §§ 89–110 горе у тексту), иако нису дошли ни до каквог задовољавајућег закључка.

210. У сваком случају, Комисија сматра да је период од једне године, од септембра 2007. (сматра се крајем надлежности МКТЈ-а над овим истрагама) до децембра 2008. (крај извршне власти УНМИК-а на Косову), недовољан за било какву процену адекватности УНМИК-ове истраге. Из тог разлога, Комисија у погледу УНМИК-а нема основа за утврђивање кршења из члана 2 ЕКЈП.
211. Комисија изражава дубоко жаљење поводом чињенице да путем истраге и судског поступка које су спровели МКТЈ и УНМИК до сада нису могле да се идентификују и изведу пред лице правде особе одговорне за отмицу и нестанак г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића. Међутим, Комисија понавља да обавеза да се настави са истрагом у овом случају, у складу са процедуралним захтевима члана 2 Конвенције, још увек постоји, иако треба узети у обзир чињеницу да лежи ван надлежности Комисије.
212. Иако то није у оквирима овог предмета, Комисија такође са забринутошћу напомиње наводну незакониту продају непокретне имовине г. Живорада Крстића (видети §§ 89–112, горе у тексту) и већи број таквих незаконских трансакција у вези са непокретном имовином умрлих и несталих лица на Косову након што је УНМИК преузео контролу над територијом Косова²².
213. Након што је размотрила све аспекте овог случаја, Комисија закључује да, у погледу тога што се ова истрага приписује органима УНМИК-а, не постоји кршење процедуралног проширења члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

214. Жалиоци се жале да је мањак информација и неизвесност око отмице и нестанка г. Слободана Митровића, г. Милована Крстића, г. Миодрага Крстића, г. Живорада Крстића и г. Мирослава Шуљинића проузроковао душевну патњу њима и њиховим породицама. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци позивају на члан 3 ЕКЈП којим се забрањује нечовечно и понижавајуће поступање.

1. Опсег разматрања Комисије

215. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЈП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 137–142 горе у тексту).

²² Додатне информације о овом питању налазе се у документу: *Имовинска права на Косову: уклето наслеђе једног друштва у транзицији (2009)*, Међународни центар за транзициону правду, стр. 13 // званична веб-страница МКТЈ-а [електронска база података] - <https://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-FormerYugoslavia-Kosovo-Legacy-2004-English.pdf> (прегледано 11. новембра 2014); Касаполи В. *Украдена имовина на Косову* // веб-страница Osservatorio Balcani e Caucaso [електронска база података] - <http://www.balcanicaucaso.org/eng/Regions-and-countries/Kosovo/Kosovo-s-stolen-properties-48031> (прегледано 11. новембра 2014).

216. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 185, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 172, при § 74; ЕСЉП, *Алмату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, случај *Ер и остали против Турске*, бр. предмета 23016/04, пресуда ЕСЉП од 31. јула 2012, § 94).
217. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147–148).

2. Процена Комисије

218. Комисија подсећа да је изнад установљено да није било пропуста од стране УНМИК-а у погледу процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП
219. Комисија даље сматра да је, у складу са горе наведеним закључцима, током периода под надлежношћу Комисије, одговорност УНМИК-а у погледу свих аспеката процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП била подређена примату надлежности МКТЈ-а. Комисија стога сматра да исто важи и у погледу материјалне обавезе из члана 3 ЕКЉП.
220. Комисија не изражава ни најмању сумњу у то да је ова ситуација нанела дубоку патњу жалиоцима, који су наставили да живе у неизвесности у вези са судбином својих блиских сродника. Ипак, с обзиром на конкретне околности овог случаја, пошто није установила да је УНМИК починио кршење процедуралног елемента члана 2 ЕКЉП, Комисија из истих разлога сматра да УНМИК није починио кршење члана 3 ЕКЉП.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ИНС – Извештај о наставку случаја
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
КТ – Канцеларија тужиоца МКТЈ-а
РИЈ – Регионална истражна јединица
ПОП – МКТЈ-ев Правилних о поступку и доказима
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина